

Bolalar musiqa maktabi o'quvchilarida xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirish

Nargiza Murodilloyevna Aslonova
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalar musiqa maktabi o'quvchilarida xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirish masalalari yoritilgan. Xalq musiqasi milliy madaniyatning ajralmas qismi bo'lib, yosh avlodning badiiy didini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada estetik tarbiya tushunchasi, uning pedagogik mohiyati hamda musiqa ta'limidagi o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, xalq musiqasi janrlarining bolalar ruhiyati va hissiy dunyosiga ta'siri ilmiy asosda ko'rib chiqilgan. Tadqiqot davomida bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasidan foydalanishning samarali shakl va usullari yoritilib, amaliy tavsiyalar berilgan. Xalq kuy-qo'shiqlari orqali o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, estetik did va ijodiy tafakkurni rivojlantirish imkoniyatlari asoslab berilgan. Maqola musiqa pedagoglari, talabalar hamda estetik tarbiya masalalariga qiziquvchilar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: xalq musiqasi, estetik tarbiya, musiqa ta'limi, milliy madaniyat, o'quvchi, did, ijod, tarbiya, kuy, qo'shiq, an'ana

Formation of aesthetic education based on folk music in children's music school students

Nargiza Murodillovna Aslonova
Bukhara International University

Abstract: This article discusses the issues of forming aesthetic education based on folk music in children's music school students. Folk music is an integral part of national culture and plays an important role in developing the artistic taste of the younger generation. The article analyzes the concept of aesthetic education, its pedagogical essence and role in music education. Also, the impact of folk music genres on the psyche and emotional world of children was considered on a scientific basis. During the study, effective forms and methods of using folk music in children's music schools were highlighted and practical recommendations were given. The possibilities of developing national identity, aesthetic taste and creative thinking in students through folk melodies and songs were substantiated. The article is intended for music teachers, students and those interested in aesthetic education.

Keywords: folk music, aesthetic education, music education, national culture, student, taste, creativity, education, melody, song, tradition

Kirish. Bugungi kunda yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash masalasi ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, estetik tarbiya bolalarning ma'naviy dunyosini boyitish, ularning go'zallikni his etish qobiliyatini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Musiqa san'ati esa estetik tarbiyaning eng samarali vositalaridan biridir. Shu nuqtai nazardan, bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasi asosida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Xalq musiqasi asrlar davomida shakllangan milliy qadriyatlarni o'zida mujassam etib, o'quvchilarda milliy ong va estetik didni shakllantirishga xizmat qiladi.

I bob. Estetik tarbiya va uning musiqa ta'limidagi o'rni

Estetik tarbiya shaxs kamolotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, insonda go'zallikni his etish, anglash va baholash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Jamiyat taraqqiyoti, ma'naviy yuksalish va barkamol avlodni tarbiyalash jarayonida estetik tarbiyaning o'rni beqiyosdir. Ayniqsa, san'at turlari, jumladan musiqa orqali estetik tarbiya berish inson ruhiyatiga chuqur ta'sir ko'rsatib, uning ichki dunyosini boyitadi, axloqiy va ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlaydi.

Estetik tarbiya insonni atrof-muhitdagi go'zallikni ko'ra bilishga, undan zavq olishga va uni asrashga o'rgatadi. Bu jarayon nafaqat san'at asarlari bilan tanishish, balki tabiat, mehnat, kundalik hayotdagi uyg'unlik va nafislikni anglashni ham o'z ichiga oladi. Estetik did shakllangan shaxs hayotga befarq bo'lmaydi, u go'zallik va xunuklikni farqlay oladi, o'z xatti-harakatida ham nafislik va madaniyatga intiladi. Shu bois estetik tarbiya umumiy tarbiya tizimining ajralmas qismi hisoblanadi.

Musiqa estetik tarbiyaning eng ta'sirchan vositalaridan biridir. Musiqa inson hissiyotlariga bevosita ta'sir etib, quvonch, hayajon, sokinlik, sog'inch kabi kechinmalarni uyg'otadi. Ohang, ritm va kuy uyg'unligi orqali musiqa tinglovchining ruhiy holatini boyitadi, unda go'zallikni his etish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu sababli musiqa ta'limi estetik tarbiyani shakllantirishda muhim pedagogik ahamiyatga ega.

Musiqa ta'limi jarayonida o'quvchilarda nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalar, balki estetik did, badiiy tafakkur va ijodiy qobiliyatlar ham rivojlanadi. Qo'shiq kuylash, musiqani tinglash, cholg'u asboblariida ijro etish jarayonida o'quvchi musiqaning mazmunini his etadi, undagi badiiy obrazlarni anglaydi. Bu esa estetik idrokning chuqurlashishiga olib keladi. Ayniqsa, milliy musiqa namunalari orqali o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, o'z xalqining madaniy merosiga mehr uyg'onadi.

Estetik tarbiya musiqa ta'limi orqali shaxsning axloqiy sifatlarini ham shakllantiradi. Musiqa insonni mehr-shafqatli, sezgir va hamdard bo'lishga undaydi. Mazmunan boy, g'oyaviy yetuk asarlar tinglovchini ezgulikka, vatanparvarlikka,

insonparvarlikka chorlaydi. Shu jihatdan musiqa darslari faqatgina qo'shiq o'rgatish yoki nazariy bilim berish bilan cheklanmasdan, tarbiyaviy maqsadga ham xizmat qilishi lozim.

Musiqa ta'limida estetik tarbiyani samarali tashkil etish uchun pedagogning roli katta. O'qituvchi musiqiy asarlarni to'g'ri tanlay bilishi, ularning mazmun-mohiyatini o'quvchilarga tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazishi zarur. Shuningdek, dars jarayonida tinglash madaniyatini shakllantirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va his-tuyg'ularini erkin ifodalashiga imkon yaratish muhimdir. Bu jarayonda interfaol usullar, ijodiy topshiriqlar va jamoaviy ijro estetik tarbiyaning samaradorligini oshiradi.

Zamonaviy ta'lim tizimida musiqa va estetik tarbiyaning uyg'unligi yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Globallashuv sharoitida yoshlarning badiiy didini yuksaltirish, ularni yengil-elpi va sayoz san'at mahsulotlaridan himoya qilish muhim vazifalardan biridir. Musiqa ta'limi orqali o'quvchilarga yuksak badiiy qiymatga ega asarlarni tanitish, ularda tanqidiy va estetik qarashlarni shakllantirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, estetik tarbiya shaxsni har tomonlama rivojlantirishda muhim o'rin tutadi va bu jarayonda musiqa ta'limi alohida ahamiyatga ega. Musiqa inson qalbiga chuqur kirib borib, uning estetik didini, ma'naviy dunyosini va axloqiy qarashlarini shakllantiradi. Shuning uchun ta'lim tizimida musiqa faniga jiddiy e'tibor qaratish, uni estetik tarbiyaning asosiy vositalaridan biri sifatida rivojlantirish barkamol avlodni tarbiyalashning muhim sharti hisoblanadi.

Estetik tarbiya shaxsning go'zallikni idrok etish, baholash va yaratish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik jarayondir. U bolaning hissiy, axloqiy va ijodiy rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Musiqa san'ati esa estetik tarbiyaning asosiy manbalaridan biri sifatida o'quvchilarning ichki dunyosini boyitadi.

Bolalar musiqa maktablarida estetik tarbiya jarayoni musiqa tinglash, ijro etish va tahlil qilish orqali amalga oshiriladi. Aynan shu jarayonda o'quvchilarda musiqiy did, eshitish qobiliyati va ijodiy tafakkur shakllanadi. Estetik tarbiya orqali bolalarda nafaqat san'atga, balki hayotdagi go'zallikka nisbatan ham ijobiy munosabat paydo bo'ladi.

II bob. Xalq musiqasining estetik va tarbiyaviy ahamiyati

Xalq musiqasi har bir millatning ma'naviy boyligi, tarixiy xotirasi va ruhiy olamining yorqin ifodasidir. U asrlar davomida xalqning turmush tarzi, orzu-umidlari, quvonch va tashvishlari bilan uyg'un holda shakllanib, avloddan avlodga og'zaki an'ana orqali yetib kelgan. Xalq musiqasi nafaqat san'at turi, balki estetik va tarbiyaviy jihatdan muhim ahamiyatga ega bo'lgan madaniy hodisa sifatida jamiyat hayotida alohida o'rin tutadi.

Xalq musiqasining estetik ahamiyati, avvalo, uning sodda, samimiy va hayotiy ohanglarida namoyon bo'ladi. Ushbu musiqa namunalarida murakkab sun'iylik emas,

balki tabiiylik va ichki uyg'unlik ustuvor hisoblanadi. Kuy va qo'shiqlardagi ohangdorlik, ritmik aniqlik va badiiy obrazlar inson qalbiga tez yetib boradi, unda go'zallikni his etish tuyg'usini uyg'otadi. Xalq musiqasi tinglovchini ruhiy jihatdan tinchlantiradi, ba'zan esa hayajonlantirib, chuqur mushohadaga undaydi. Shu tariqa u inson estetik didining shakllanishida muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Xalq musiqasi estetik tarbiyada muhim o'rin tutish bilan birga, yosh avlodning badiiy tafakkurini rivojlantiradi. Xalq kuy-qo'shiqlari orqali inson musiqiy ohanglarning rang-barangligini, milliy lad va usullarning o'ziga xosligini angelaydi. Bu esa nafaqat musiqiy savodxonlikni, balki san'atga bo'lgan chuqur qiziqishni ham oshiradi. Ayniqsa, bolalar va o'smirlar xalq musiqasi orqali musiqani tabiiy ravishda qabul qiladi, undagi obraz va mazmunni his etishga o'rganadi.

Xalq musiqasining tarbiyaviy ahamiyati uning mazmunida mujassam bo'lgan axloqiy va ma'naviy g'oyalar bilan chambarchas bog'liqdir. Ko'plab xalq qo'shiqlarida mehnatsevarlik, halollik, vatanparvarlik, ota-onaga hurmat, do'stlik va sadoqat kabi fazilatlar kuylanadi. Bu qo'shiqlar insonni ezgulikka chorlaydi, uni jamiyat oldidagi mas'uliyatini his etishga undaydi. Shu jihatdan xalq musiqasi axloqiy tarbiyaning samarali vositasi hisoblanadi.

Milliy xalq musiqasi yosh avlodda milliy o'zlikni anglash va vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Xalq kuy-qo'shiqlari orqali yoshlar o'z xalqining tarixi, urf-odatlar va madaniy qadriyatlari bilan tanishadi. Bu jarayon ularda milliy g'urur va o'z madaniyatiga hurmat tuyg'usini kuchaytiradi. Ayniqsa, globalashuv sharoitida xalq musiqasining tarbiyaviy ahamiyati yanada ortib, yoshlarni begona madaniy ta'sirlardan asrashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Xalq musiqasi inson ruhiyatiga kuchli ta'sir ko'rsatib, uning hissiy olamini boyitadi. Lirik qo'shiqlar insonni mehribonlikka, sezigirlikka o'rgatsa, sho'x va quvnoq kuylar hayotga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantiradi. Marosim va mehnat qo'shiqlari esa jamoaviylik, hamjihatlik va birdamlik g'oyalarini tarannum etadi. Shu tariqa xalq musiqasi shaxsning ijtimoiy va ma'naviy rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida xalq musiqasidan samarali foydalanish estetik va tarbiyaviy maqsadlarga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maktab va maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida xalq kuy-qo'shiqlarini o'rganish, ularni tinglash va ijro etish o'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu bilan birga, ular milliy san'atga mehr bilan qarashga, o'z madaniy merosini asrab-avaylashga o'rganadi.

Xalq musiqasining yana bir muhim jihati uning tarbiyaviy ta'sirining tabiiy va majburiylikdan xoli ekanligidir. Musiqa orqali berilgan g'oyalar inson qalbiga zo'ravonliksiz, samimiy tarzda singadi. Shu sababli xalq musiqasi tarbiya jarayonida eng samarali va ta'sirchan vositalardan biri hisoblanadi. U insonni o'z-o'zidan yaxshilikka, go'zallikka va komillikka intilishga undaydi.

Xalq musiqasi xalqning tarixiy xotirasi, urf-odatlari va ma'naviy qadriyatlarini o'zida aks ettiradi. Undagi sodda ohanglar va chuqur mazmun bolalar ruhiyatiga tez singib, ularda milliy g'urur va estetik zavq uyg'otadi. Xalq kuy-qo'shiqlari bolalarning hissiy dunyosini boyitib, ularni samimiylilik va go'zallikka chorlaydi.

Bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasini o'rgatish orqali o'quvchilarning milliy madaniyatga bo'lgan qiziqishi ortadi. Bu esa estetik tarbiyaning samaradorligini oshiradi. Xalq musiqasi janrlari orqali bolalarda musiqiy obrazlarni tasavvur qilish, his etish va ifodalash ko'nikmalari rivojlanadi. Xulosa qilib aytganda, xalq musiqasi estetik va tarbiyaviy jihatdan beqiyos ahamiyatga ega bo'lib, shaxs kamolotida muhim rol o'ynaydi. U insonda go'zallikni his etish, axloqiy fazilatlarni rivojlantirish va milliy o'zlikni anglash tuyg'ularini shakllantiradi. Shu bois xalq musiqasini asrab-avaylash, uni yosh avlodga yetkazish va ta'lim-tarbiya jarayonida keng qo'llash jamiyatning ma'naviy yuksalishi uchun muhim shartlardan biridir.

III bob. Bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirish yo'llari

Bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasidan samarali foydalanish estetik tarbiyani rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Dars jarayonida xalq kuylarini tinglash, ularni tahlil qilish va ijro etish o'quvchilarning musiqiy tafakkurini kengaytiradi. Shuningdek, milliy cholg'u asboblardan foydalanish estetik ta'sirni kuchaytiradi.

O'qituvchilar xalq musiqasi namunalarini tanlashda o'quvchilarning yosh va qobiliyatlarini hisobga olishlari zarur. Amaliy mashg'ulotlar, konsertlar va ijodiy uchrashuvlar estetik tarbiyani yanada mustahkamlaydi. Natijada o'quvchilarda san'atga muhabbat va estetik did shakllanadi.

Xulosa qilib aytganda, bolalar musiqa maktabi o'quvchilarida xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. Xalq musiqasi orqali o'quvchilarda milliy o'zlikni anglash, estetik did va ijodiy qobiliyatlar rivojlanadi. To'g'ri tashkil etilgan musiqa ta'limi jarayoni yosh avlodning ma'naviy barkamolligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Bugungi kunda yosh avlodni har tomonlama barkamol, yuksak didli va ma'naviy yetuk shaxs sifatida tarbiyalash ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biridir. Bu jarayonda estetik tarbiya alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, bolalar musiqa maktablarida estetik tarbiyani shakllantirishda xalq musiqasi asosiy va eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. Chunki xalq musiqasi millatning ruhiyati, tarixiy xotirasi va ma'naviy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan bo'lib, bolalar ongiga tabiiy va chuqur ta'sir ko'rsatadi.

Bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirishning eng muhim yo'llaridan biri - o'quvchilarni xalq kuy-qo'shiqlari bilan muntazam va tizimli tanishtirib borishdir. Dars jarayonida milliy kuylar,

qo'shiqlar, maqom parchalarini tinglash orqali bolalarda musiqiy idrok, ohangni his qilish va go'zallikni anglash qobiliyati rivojlanadi. Tinglash jarayonida o'qituvchi asarning mazmuni, xarakteri, obrazlari haqida tushuntirish berib, o'quvchilarning estetik tafakkurini faollashtiradi.

Xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirishning yana bir muhim yo'li - ijrochilik faoliyatidir. Cholg'u asboblariida milliy kuylarni ijro etish, xalq qo'shiqlarini kuylash bolalarda musiqaga bo'lgan mehnri kuchaytiradi. Ijro jarayonida o'quvchi musiqaning nafaqat texnik tomonini, balki uning badiiy ifodasini ham anglay boshlaydi. Bu esa estetik didning shakllanishiga, musiqani ongli va his etib ijro etishga olib keladi.

Bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasini o'rganishda yosh xususiyatlarini hisobga olish ham muhim yo'llardan biridir. Kichik yoshdagi bolalar uchun sodda, quvnoq va ohangdor xalq kuy-qo'shiqlari tanlanishi lozim. Bu asarlar bolalarning qiziqishini oshirib, ularni musiqaga yaqinlashtiradi. Yuqori sinflarda esa mazmunan boy, murakkabroq asarlar orqali o'quvchilarning musiqiy va estetik tafakkurini chuqurlashtirish mumkin.

Estetik tarbiyani shakllantirishda xalq musiqasining mazmuniy tomoniga alohida e'tibor qaratish zarur. Xalq qo'shiqlarida aks etgan mehnatsevarlik, vatanparvarlik, mehr-oqibat, ota-onaga hurmat kabi g'oyalarni tahlil qilish orqali bolalarda axloqiy-estetik qarashlar rivojlanadi. Musiqa o'qituvchisi dars jarayonida ushbu g'oyalarni hayotiy misollar bilan bog'lab tushuntirsa, tarbiyaviy samaradorlik yanada oshadi.

Bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llaridan biri - ansambl va jamoaviy ijrodir. Xalq cholg'ulari ansambllari, xor jamoalari orqali o'quvchilar birgalikda ijro etishni, bir-birini tinglashni va uyg'unlikni his qilishni o'rganadi. Bu jarayon ularda nafaqat musiqiy, balki estetik va ijtimoiy madaniyatni ham shakllantiradi.

Shuningdek, darsdan tashqari faoliyatlar ham muhim ahamiyatga ega. Xalq musiqasiga bag'ishlangan konsertlar, ijodiy uchrashuvlar, musiqiy kechalar va tanlovlar o'quvchilarning estetik tarbiyasini mustahkamlaydi. Bunday tadbirlar orqali bolalar sahna madaniyatini o'rganadi, milliy san'atga bo'lgan qiziqishi yanada ortadi. Ayniqsa, taniqli xalq ijrochilari bilan uchrashuvlar o'quvchilar uchun kuchli ruhiy va estetik ta'sir manbai bo'lib xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni xalq musiqasi ta'limiga tatbiq etish ham estetik tarbiyani shakllantirishning muhim yo'llaridan biridir. Audio va video materiallar, interfaol usullar, multimedia vositalari yordamida xalq musiqasi namunalarini chuqurroq va qiziqarliroq o'rganish mumkin. Bu usullar o'quvchilarning musiqani idrok etish darajasini oshirib, estetik zavq olishiga yordam beradi.

Xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirishda musiqa o'qituvchisining shaxsiy namunasining ahamiyati ham katta. O'qituvchining milliy musiqaga bo'lgan

hurmati, didi va ijodiy yondashuvi o'quvchilarga bevosita ta'sir ko'rsatadi. U xalq musiqasini sevib, ishtiyoq bilan o'rgatsa, bu tuyg'u o'quvchilarga ham o'tadi.

Xulosa qilib aytganda, bolalar musiqa maktablarida xalq musiqasi asosida estetik tarbiyani shakllantirish ko'p qirrali va uzluksiz jarayon bo'lib, u tinglash, ijro, tahlil, jamoaviy faoliyat va tarbiyaviy tadbirlar orqali amalga oshiriladi. Xalq musiqasi bolalarda go'zallikni his etish, milliy qadriyatlarga hurmat va yuksak estetik didni shakllantirishda beqiyos ahamiyatga ega. Shu bois uni ta'lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida rivojlantirish barkamol avlodni tarbiyalashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Холиков К.Б. Звукообразование, вокально-хоровые навыки, дикция—совокупность правильного пения. Science and Education 3 (2), 1175-1180
2. Холиков К.Б. Направляющие основы методики для педагогов и студентов музыкально эстетическая развития детей в садике. Science and Education 3 (2), 1233-1239
3. Холиков К.Б. Организация учебного сотрудничества в процессе обучения теории музыки младших школьников. Science and Education 4 (7), 363-370
4. Холиков К.Б. Взаимосвязь музыкального развития, между воспитанием и обучением детей дошкольного образованияЮ Science and Education 3 (2), 1227-1232
5. Холиков К.Б. Вокальная культура как психологический феномен. Актуальные вопросы психологии, педагогики, философии 2 (11), 118-121
6. Холиков К.Б. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. Science and Education 4 (7), 100-106
7. Холиков К.Б. Цели и задачи музыкального воспитания детей в детском саду. Science and Education 3 (2), 1221-1226
8. Холиков К.Б. Компетенция и компетентностный подход в обучении детей дошкольного возраста. Science and Education 3 (2), 1208-1214
9. Холиков К.Б. Виды деятельности, используемые на уроках музыки в дошкольных организациях. Science and Education 3 (2), 1201-1207
10. Холиков К.Б. Методика обучения прослушке детей в садике. Science and Education 3 (2), 1096-1104
11. Холиков К.Б. Музыкально компьютерные технологии, «музыкальный редактор» в науке и образовании Узбекистана. Science and Education 4 (7), 130-141
12. Холиков К.Б. Обучение хоровому пению в рамках кружковой деятельности. Scientific progress 2 (3), 715-721

13. Холиков К.Б. Педагогический процесс формирования в ДОО. Важность музыкального образования. *Science and Education* 3 (2), 1105-1111
14. Холиков К.Б. Проблемы автоматизированного сбора информации по анализу музыки гармонии, кантрапункта и совокупность аккордов. *Scientific progress* 2 (4), 361-369
15. Холиков К.Б. Некоторые задачи, сводимые к вокальным управлениям голоса, при кантрапунктной музыки. *Scientific progress* 2 (3), 697-704
16. Холиков К.Б. Диалоговые методы определения тональностей (не по квинтовому кругу). *Science and Education* 4 (7), 198-205
17. Холиков К.Б. Музыкально педагогические приёмы по улучшению освоения учебного материала в школе. *Science and Education* 4 (7), 338-344
18. Холиков К.Б. Патриотическое музыкальное воспитание детей младшего школьного возраста через музыкального образование: основные подходы и задачи. *Scientific progress* 2 (4), 102-107
19. Холиков К.Б. Этапы формирования и перспективы развития инфраструктуры хорового коллектива. *Scientific progress* 2 (3), 1019-1024
20. Холиков К.Б. Автоматическая система урегулирования пальцев музыканта-пианиста для беглости рук. Арпеджио, аккорды и виды упражнений. *Science and Education* 3 (1), 678-684
21. Холиков К.Б. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 312-319
22. Холиков К.Б. Модель многоканальной системы учителя музыки по дирижированию. *Science and Education* 3 (1), 534-539
23. Холиков К.Б. Представление результатов измерений системы контроля параметров дыхания в вокальной пении. *Scientific progress* 2 (3), 1006-1012
24. Холиков К.Б. Манеры пения хорового коллектива и анализ произведения музыки с подвижной структурой и комбинируемым материалом. *Scientific progress* 2 (4), 550-556
25. Холиков К.Б. Краткая характеристика хорового коллектива. *Scientific progress* 2 (3), 710-714
26. Холиков К.Б. Преобразования в музыкальной деятельности Узбекистана по сфере хорового искусство. *Scientific progress* 2 (3), 722-727
27. Холиков К.Б. Некоторые аспекты повышения саморегуляции педагогов на фоне музыкального обучения многоголосных произведений. *Scientific progress* 2 (2), 426-432
28. Холиков К.Б. «колесо навыков» как универсальный инструмент помощи соискателям для подготовки к управлению хором. *Scientific progress* 2 (3), 1080-1086

29. Холиков К.Б. Музыкальность и музыкальная память, непроизвольная перенос энергии к эффективному получению знания на занятиях музыки. *Science and Education* 4 (7), 296-303

30. Холиков К.Б. Приёмы анализа и корректировки различных ситуаций, возникающих между преподавателем и учеником в ходе учебного процесса в вузе. *Science and Education* 4 (7), 350-356